

Conclusions VI Jornades de Signatura Electrònica

Dos anys després de l'aprovació de la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics és el moment d'avaluar les primeres experiències i impulsar el seu desplegament tant tècnic com normatiu. En aquesta sisena edició de les Jornades de Signatura Electrònica hem tingut l'oportunitat d'aprendre sobre les experiències dels projectes implantats, les lliçons que s'han après en aquests dos anys, així com les mesures que s'estan adoptant per impulsar el seu desenvolupament.

Les novetats normatives

A nivell normatiu el 2009 està essent l'any del desenvolupament reglamentari de la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics. En aquest sentit el Consell de Ministres ha aprovat recentment un Real Decret pel desenvolupament parcial de l'esmentada llei que regula conceptes com la identificació i l'autenticació, els documents electrònics i les seves còpies, la seu electrònica, i els registres electrònics en l'àmbit de l'Administració General de l'Estat. Tanmateix, els Esquemes Nacionals d'Interoperabilitat i de Seguretat pretenen establir unes bases comunes per a totes les Administracions públiques per a l'aplicació dels articles 41 i 42 de la Llei adreçats a garantir la interoperativitat, no discriminant al ciutadà per raó de la seva elecció tecnològica, i la seguretat, normalització i conservació de la informació, respectivament.

Pel que fa a l'àmbit de les Administracions públiques catalanes, la Generalitat ha aprovat el Decret 56/2009 per a l'impuls i el desenvolupament dels mitjans electrònics a l'Administració de la Generalitat, que desplega no tan sols la Llei 11/2007, sinó també, la normativa pròpia d'organització i procediment de l'Administració de la Generalitat, en l'exercici de les potestats autoorganitzatives amb la finalitat de millorar l'eficiència i eficàcia, i simplificar, si s'escau, els procediments.

L'experiència de l'adaptació

Durant la ponència "El paper de les agències de certificació davant el repte de la Llei 11/2007" es va presentar l'experiència de les administracions públiques des dels punts de vista de les administracions estatal, autonòmica i local en el procés d'adaptació a la Llei 11/2007. A part de les principals novetats normatives, s'ha presentat com les diferents administracions s'estan preparant tècnica i organitzativament per complir amb el repte de construir una veritable Administració electrònica.

L'oficina administrativa

L'aprovació de la Llei 11/2007 i dels seus diferents reglaments regulatoris fan que la e-Administració deixi de ser una opció per passar a ser una necessitat per a administracions i ciutadania. A la present edició de les Jornades es van presentar exemples de com ens de diferents mides i naturalesa estan organitzant el seu *backoffice* administratiu o oficina administrativa en relació amb la gestió documental i d'expedients i la tramitació electrònica. La implantació de gestors d'expedients, sistemes d'atenció ciutadana materialitzats en Oficines d'Atenció Ciutadana i la "migració" de processos cap a una Administració Electrònica representen els tres blocs funcionals que tota administració està tenint en compte en aquest procés de transformació.

El document electrònic

El document electrònic dins de l'administració ha heretat els mateixos requeriments existents en el document en paper: cal preservar-lo durant llargs períodes de temps, habitualment són utilitzats per diversos actors i/o procediments administratius i, per descomptat, cal que estiguin signats, electrònicament, per a que tinguin validesa.

Tot i això, resulta evident la convivència de suports, paper i electrònic, i més enllà, des de la visió de la ciutadania, de disposar de còpies dels documents custodiats per les administracions que tinguin caràcter d'autèntiques per a ser reutilitzades i per tant eximint-la dels requeriments de la preservació dels documents originals. La qüestió sobre aquestes còpies, tant en suport paper com en suport electrònic, és com se'ls dóna caràcter d'autèntiques. S'han presentat solucions sobre com s'han de produir les còpies autèntiques, que consisteix en la signatura electrònica de les còpies electròniques dels originals en paper i en l'ús de codis segurs de verificació per originals signats electrònicament que han de ser impresos.

Per altra banda, la gestió de l'arxiu digital i la problemàtica de la conservació dels documents electrònics són temes d'actualitat i sempre han tingut cabuda en el sí de les Jornades de Signatura Electrònica. La gestió de la preservació i l'arxiu electrònic ha generat i genera certa inquietud en el sí de les AAPP sobre com garantir la conservació dels documents electrònics, especialment des de l'aprovació de la Llei 11/2007.

A diferència d'edicions anteriors on predominaven més ponències de caire teòric que exemples pràctics, aquest any hem pogut comprovar que existeixen solucions i respostes als problemes de la conservació dels documents electrònics, sovint basades en gran o petita mesura en l'ús dels serveis de segellat de temps.

Durant les Jornades s'han presentat algunes experiències d'èxit de gestió documental i preservació al sí de les Administracions Públiques Catalanes, així com una proposta d'arxiu electrònic portuguesa basada en la confiança del propi sistema.

Identitats i capacitats

La interoperativitat en el reconeixement de certificats digitals és un dels principals reptes de futur que les aplicacions de les administracions públiques hauran d'afrontar, especialment en un entorn europeu. En l'actualitat, les aplicacions de les administracions s'estan preparant per poder identificar als seus usuaris, que disposen de certificats emesos per Prestadors de Serveis de Certificació classificats i considerats fiables. En un entorn internacional, amb una diversitat legislativa i tècnica important, aquest model no és escalable i es requerirà d'una nova xarxa d'entitats d'identificació distribuïdes i de confiança per als proveïdors de servei, com les presentades a la ponència sobre Identitats i Capacitats.

Professionals i empreses

Els col·lectius professionals i les empreses també fan ús de la signatura electrònica i dels certificats digitals per demostrar la seva condició i la seva capacitat d'actuació. Notaris, enginyers tècnics, registradors i els professionals de l'àmbit sanitari són exemples de col·lectius que estan implementant i començant a utilitzar amb èxit sistemes telemàtics basats en l'ús de la signatura electrònica molt més eficients, ràpids i fins hi tot accessibles i funcionals que els seus equivalents en paper.

Lliçons apreses de projectes ja desenvolupats

Durant les jornades s'ha explicat també l'experiència d'alguns projectes d'administració electrònica que ja han estat desenvolupats i estan en funcionament. Les aplicacions presentades posen de manifest la importància de l'ús de la signatura electrònica en l'establiment de canals segurs de comunicació, autenticació i autorització d'usuaris, autenticació de documents digitalitzats i, per suposat, en l'actuació telemàtica mitjançant la signatura dels documents electrònics produïts en un determinat procediment administratiu, com pot ser el de la contractació (la plataforma GEEC del Departament d'Economia és un bon exemple).

De tota manera, també cal tenir en compte que el canvi d'una administració que funcionava totalment en base paper a una administració electrònica és considerable. És molt necessària una preparació per a la gestió del canvi, així com la definició de l'abast de l'impacte i la maduresa organitzativa i tècnica; elements sobre el que tractava la ponència inaugural de les Jornades.

Els prestadors de serveis de certificació

Una de les ponències més interessants d'aquestes VI Jornades va ser la taula rodona de prestadors de serveis de certificació per col·lectius professionals i empreses, on representants de les principals entitats de certificació amb implantació a Catalunya van compartir les seves experiències sobre la seva activitat present i futura.

A part de presentar molt breument els seus serveis i el paper que juguen en relació als col·lectius per qui treballen, es van discutir qüestions tant rellevants com la necessitat de certificar aplicacions accessòries a l'emissió de certificats (com poden ser els serveis de segellat de temps) i la possibilitat d'emetre certificats en diferents tipus de dispositius que podrien obrir el camí a nous usos de la signatura electrònica.

Les xarxes socials

L'ús de les noves tecnologies no només està canviant a l'administració pública i la forma de treballar de professionals i empreses. També està canviant a la mateixa societat i la manera en que es relacionen les persones. Aquest és el paper que juguen les xarxes socials. En els darrers anys, la gent ha començat a relacionar-se utilitzant aquests nous sistemes tant en l'àmbit professional com en el personal.

Òbviament, sobretot tenint en compte el caràcter personal de les dades que gestionen les esmentades xarxes, els seus sistemes d'identificació i autenticació han de ser fiables i segurs. Cal tenir perfectament identificat qui accedeix als serveis de xarxes socials, preservant el seu anonimat i garantint que té el control sobre la difusió de la informació personal que es publica.

Durant les Jornades s'han plantejat com a reptes de futur el dret a l'anonimat amb contingut i que sigui la pròpia xarxa la que aporti la identitat a l'usuari.

La democràcia electrònica

Aquesta ponència tractava sobre l'ús del vot electrònic com a un nou canal per exercir el sufragi, canal que estableix com a principis generals la transparència, la confidencialitat i l'acostament als punts de decisió del poder que aquest està començant a ser un fet real en els diferents nivells de les administracions públiques.

En les tres experiències presentades es fa palès que la introducció del concepte de votacions electròniques permet dissenyar un procediment electoral més eficient, ja que optimitza els recursos humans i materials associats, fa més àgils els tràmits, facilita la mobilitat als electors i en millora la participació.

Al llarg de les diferents edicions de les Jornades, els àmbits i temàtiques de les mateixes s'han anat ampliant i guanyant en complexitat any rere any. Les ponències ja no tracten tant sols sobre com produir documents signats electrònicament, sinó com preservar-los, com produir còpies autèntiques i fins hi tots sobre nous usos com el vot electrònic. L'administració electrònica i l'ús de la signatura electrònica han deixat de ser opcions de futur per convertir-se en requeriments presents. Per tant, sense cap dubte, tenint en compte el marc normatiu, les eines i aplicacions que existeixen i les experiències dutes a terme per administracions, col·lectius professionals i empreses en l'àmbit de la signatura electrònica, podem afirmar, sense por a equivocar-nos que: Ara és el moment i que ens hi hem de llençar de ple.